

כז. קורח – שמואל

במרכזה של ההפטרה עומדת אישיותו של שמואל הנביא. שמואל מודע להיותו ניצב על פרשת דרכים: סיומה של תקופת השופטים וראשיתה של המלוכה בישראל. מכאן סקירתו ההיסטוריות את מאורעות העבר ונשיאת עין לצפוני העתיד. התייצבותו בצומת ההיסטורית מסבירה את התייחסותו לדמויות היסטוריות, גם בדבריו שלו, וגם בהערכות היסטורית מאוחרות לזמנו.

בהפטרנו בא פעמים איזכורם של משה ואהרן "וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל הָעָם הִ' אֲשֶׁר עָשָׂה אֶת מֹשֶׁה וְאֶת אֶהָרֹן" (ש"א י"ב, ו') ולהלן "וַיִּשְׁלַח ה' אֶת מֹשֶׁה וְאֶת אֶהָרֹן" (שם, ח'). כך גם - בניסוח נמרץ והחלטי - בנבואת ירמיהו "אִם יַעֲמֵד מֹשֶׁה וְשְׁמוּאֵל לְפָנָי" (ירמיהו ט"ו, א') ובאה על כך דרשת חז"ל על השוויון "זה לוי וזה לוי, זה בנה מזבח וזה בנה מזבח... זה בקריאה וזה בקריאה... ולמה הוא מעלה שני נביאים הללו מכל הנביאים? ע"י שלא נטלו שוחד (ילקו"ש ירמיהו רמ"ז רצ"ב). בנוסף בא בתהלים הביטוי היותר משמעותי "מֹשֶׁה וְאֶהָרֹן בְּכֹהֲנָיו וְשְׁמוּאֵל בְּקֹרְאֵי שְׁמוֹ" (תהלים צ"ט, ו'). ו"ו זו יכולה להתפרש כו"ו החיבור המאגדת את קבוצת המתפללים: משה, אהרן, שמואל, כפרשנות הראשונים על אתר. ויכולה להתפרש כו"ו העימות המעמתת את שמואל למול משה ואהרן כדרשת רבי יוחנן במסכת ברכות (ל"א ע"ב) "שקול כמשה ואהרן". מעלתו המיוחדת של שמואל בקוראי שמו הוסברה בעולת ראייה (ח"ב קבלת שבת עמ' י"ט) כי מצד סגולתם של משה ואהרן הרי הם העליונים והם הקוראים בשם ע"י הקב"ה, אבל מבחינת הבחירה העצמית נתייחד שמואל שהוא הקורא בשם ה' - "וְשְׁמוּאֵל בְּקֹרְאֵי שְׁמוֹ". גם אם הכיר קורח בעומק ליבו בעובדת בחירתם של משה ואהרן, הרי סבור היה שכוח הבחירה העצמית שעתיד להתייחד בה שמואל היא שתעמוד לו, לקורח כאבי אבותיו של שמואל.

כוחו של שמואל הוא שאכן עמד לו, כדברי רבי יוחנן אייבשיץ ב"אהבת יונתן": "ושמואל היה מתקן חטא קורח". ובניסוחו של האדמו"ר בעל "בית ישראל" (פ' קורח) "נראה כי שמואל תיקן חטא קורח ולא נזכר בתהלים חטא קורח". ולא זו בלבד אלא שברגעים הנאצלים ביותר של תקיעת שופר פותחים כל ישראל בקריאת מזמור גדולה: "לְמַנְצֵם לְבְנֵי קִרְח" (מי השילוח, "אמרי אמת").